

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНОЛОГІЯ

DOI: 10.18372/2307-9061.76.20534

УДК 343.9(045)

О. Г. Бондаренко,

кандидат юридичних наук

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8270-5316>

Д. І. Мороз,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ ПРИ ВІДСУТНОСТІ ТРУПА

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: ollenabond@ukr.net, 7915299@stud.kai.edu.ua

Мета цієї статті полягає в тому, щоб дослідити специфіку, труднощі, а також методiku встановлення факту вбивства, особи загиблого та обставин кримінального правопорушення в умовах, коли відсутнє головне джерело доказів, а саме труп потерпілого. **Методи дослідження:** в ході роботи були використані наступні методи, а саме: історико-правовий метод, за допомогою якого проаналізували еволюцію підходів до розслідування таких проваджень у різні періоди. Також це криміналістичний метод, а саме аналіз методик і тактичних прийомів, що застосовуються слідчими при зборі доказів без наявності трупа. Соціологічний метод – опитування чи анкетування слідчих, суддів, прокурорів для з'ясування труднощів та проблем, які виникають під час розслідування таких проваджень. **Результати:** в даній статті приділено увагу з'ясуванню проблемних питань, які виникають в ході розслідування вбивств за відсутності трупа. Розглянуто недоліки методики розслідування даних правопорушень. **Обговорення:** проаналізовано складнощі, з якими зіштовхуються працівники під час розслідування вбивств без наявності тіла потерпілого, звернено увагу на використання нестандартних підходів та глибокого аналізу непрямих доказів. Адже слідчі й прокурори змушені діяти в умовах високої доказової складності, щоб зібрати достатню кількість доказів, які б не викликали сумнівів у винуватості особи. Це вимагає від працівників не лише глибоких знань законодавства, а й високого рівня професіоналізму, аналітичних здібностей і використання сучасних криміналістичних методів.

Ключові слова: криміналістична методика; розслідування вбивств; потерпілий; труп; докази; оперативно-розшукові заходи.

Постановка проблеми та її актуальність. У кримінальному праві вбивство традиційно вважається одним із найтяжчих злочинів проти особи. Водночас розслідування таких кримінальних правопорушень суттєво ускладнюється у випадках, коли відсутній труп потерпілого, тому виникає необхідність у напрацюванні чітких методичних і правових

підходів до розслідування вбивств за відсутності тіла загиблого.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Наукова значущість дослідження цієї теми підтверджується роботами таких відомих вітчизняних науковців, як Панов М.І., Шепітько В.Ю., Коновалова В.О., Булулуков О.Ю., Борисенко І.В., які акцентують увагу на необхідності розробки нових тактичних і кри-

міналістичних стратегій у випадках, коли важливий доказ у вигляді трупа відсутній. Водночас, подальше дослідження цієї проблеми залишається актуальним, зокрема в контексті інтеграції новітніх технологій та удосконалення методик криміналістичних досліджень, що сприятиме більш ефективному застосуванню їх у сучасних умовах кримінального процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Розслідування вбивств належить до однієї з найважливіших і найскладніших сфер діяльності правоохоронних органів, оскільки йдеться про найвищу цінність – життя людини. У більшості випадків наявність тіла загиблого є вихідним пунктом для збору доказів, визначення обставин злочину, ідентифікації особи, а також встановлення способу і знаряддя вчинення злочину. Однак у кримінальній практиці трапляються випадки, коли тіло потерпілого не знайдено і це створює серйозні труднощі у доведенні самого факту смерті, а отже – і в підтвердженні складу злочину. У таких ситуаціях провадження ґрунтується на сукупності непрямих доказів, що потребує особливого підходу з боку органів досудового розслідування.

Досить точно та лаконічно початкову стадію розслідування було окреслено у своїй статті Борисенком І.В., Булукувим О.Ю.: «Головною ознакою такої ситуації є відсутність на початку досудового слідства інформації щодо місцезнаходження трупа, місця і способу вбивства та інших обставин вчинення злочину. Відсутність трупа потерпілого потребує значної розумової діяльності слідчого, спрямованої на встановлення слідів вбивства, місцезнаходження трупа та підозрюваної особи. У процесі такої діяльності формується вольова активність людини, що призводить до прийняття рішень, які сприяють встановленню інформації про злочин» [1, с. 45].

Таким чином, на початковому етапі розслідування кримінального правопорушення даної категорії, у контексті відсутності ключового фізичного доказу – тіла загиблого, основоположною передумовою для ефективного здійснення досудового розслідування є формування комплексної, динамічно-змінюваної слідчої версії, що має враховувати як суто пра-

вові, так і фактичні, поведінкові, інформаційно-комунікативні та побутові аспекти життєдіяльності зниклої особи.

Найбільш ефективним способом з'ясувати важливі обставини вбивства є допит заявника та осіб, близьких до зниклої особи. Цієї думки притримуються Борисенко І.В., Булукув О.Ю. у своїй статті та описують таким чином: «У криміналістичній літературі зазначається, що при розслідуванні вбивств без трупа слідчі (розшукові) дії спрямовані в першу чергу на встановлення обставин зникнення людини. Досягненню цієї мети сприяє проведення допитів родичів і близьких зниклому осіб, які можуть надати пояснення щодо подробиць його зникнення. Основою допиту зазначених осіб є постановка уточнюючих запитань, спрямованих на детальне з'ясування всіх обставин життя особи, відносин із оточуючими її людьми та встановлення часу і причини вибуття з певного місця» [1, с. 59].

Узагальнюючи та систематизуючи дані, можна констатувати, що під час проведення таких допитів необхідно ретельно з'ясувати наступні факти: а) обставини зникнення особи й осіб, які мають інформацію про зникнення особи; б) прикмети й анкетні дані зниклого; в) докладні відомості про одяг, взуття, документи, цінності та гроші, а також інші предмети, що були або могли бути у зниклого, хто про це знав; г) дані про спосіб життя зниклої особи, про її розпорядок дня; про її зв'язки і взаємовідносини з оточуючими; г) що зробив допитуваний для розшуку зниклого; д) дані про поведінку допитуваного й інших осіб після зникнення особи.

У процесі допиту в рамках кримінального провадження щодо умисного вбивства за відсутності трупа, ключове значення має глибокий аналіз змісту свідчень з метою виявлення внутрішньо суперечливих тверджень, логічної непослідовності, фактологічних розбіжностей, а також інших ознак, які можуть свідчити про навмисне приховування істини або спроби ввести слідство в оману. Особлива увага приділяється ідентифікації негативних обставин, які в сукупності з іншими доказами можуть свідчити про причетність допитуваної особи або ін-

ших осіб до зникнення людини та, ймовірно, до вчинення злочину проти її життя.

Методологічно важливим аспектом є встановлення відповідності між поведінкою допитуваного та об'єктивною інформацією, наявною в матеріалах кримінального провадження. Така поведінка аналізується як у ретроспективному контексті (до моменту зникнення особи), так і в подальшому часовому вимірі, тобто після зникнення. Особливий інтерес становлять ознаки демонстративної байдужості, надмірної деталізації або, навпаки, амнезії щодо подій, які мають істотне значення, уникання прямих відповідей, зміна позиції щодо ключових обставин тощо. Усе це розглядається крізь призму психологічного портрета допитуваного та оцінюється у взаємозв'язку з іншими джерелами доказової інформації.

Крім того, як зазначає Біленчук П., під час допиту особи, слідчий повинен здійснювати цілеспрямований пошук ознак суб'єктивної зацікавленості у результатах розслідування, мотивів надання неправдивих свідчень, а також встановлювати зв'язки допитуваного з іншими фігурантами провадження, що в контексті аналізу їхньої поведінки може дати підстави для формування слідчих версій щодо їх можливої спільної участі у вчиненні кримінального правопорушення [2, с. 60]. Усе зазначене підкреслює необхідність не лише формального фіксування відповідей, а й глибокого аналітичного осмислення кожного елемента допиту в контексті побудови доказової моделі події злочину.

Під час розслідування вбивств за обставин, коли труп потерпілого відсутній, значущу роль відіграє здійснення огляду та обшуку місць, які з високою ймовірністю можуть бути кваліфіковані як місце вчинення злочину, його безпосередньої підготовки, приховування слідів чи знищення матеріальних доказів.

У цьому аспекті, на думку Бахіна В.П., Волобуєвої О.О., до об'єктів першочергової слідчої уваги відносяться: житло зниклої особи, її робоче місце, а також будь-які інші локації, з якими зниклий підтримував систематичний або ситуативний зв'язок безпосередньо перед моментом зникнення [3, с. 36-37].

Огляд подібного роду об'єктів необхідно розглядати не як факультативну слідчу дію, а як обов'язковий інструмент формування емпіричної доказової бази, навіть у разі відсутності попередньо встановлених об'єктивних ознак вчинення злочину або конкретизованого підозрюваного. Навіть за умов браку очевидних даних щодо участі оточення потерпілого у його зникненні, наявність локальних аномалій матеріального середовища або побутового безладу, змін у розташуванні предметів інтер'єру, або ж свідчень ремонтних робіт без логічної доцільності, можуть вказувати на сліди латентного кримінального впливу.

Ключовими завданнями, які постають перед слідчим у процесі огляду, є верифікація місця як локації вчинення злочину, приховування тіла чи знищення слідів, реконструкція способу заподіяння смерті та модальностей транспортування трупа, ідентифікація кількості виконавців, аналіз змін в обстановці, які могли бути внесені з метою маскування слідів, часова прив'язка моменту вчинення злочину до календарно-годинного виміру, ідентифікація об'єктів, які могли бути вилучені злочинцем, або залишені на місці події, визначення об'єктів, які потенційно можуть містити сліди злочину на одязі чи тілі суб'єкта правопорушення, встановлення можливих свідків або третіх осіб, які могли опосередковано фіксувати злочин.

У зв'язку з відсутністю достовірної інформації щодо способу вчинення вбивства, слідчий зобов'язаний здійснити комплексний огляд усіх потенційно можливих об'єктів матеріального середовища, які теоретично могли бути використані як знаряддя злочину. Так, необхідно здійснити детальний огляд предметів побутового і господарського призначення, наявних у приміщенні, господарстві або території, зокрема ножів, сокир, що використовуються для обробки м'яса, заготівлі дров, а також столярних сокир, молотків, стамесок, викруток та інших предметів, здатних спричинити серйозні тілесні ушкодження.

У випадках, коли є обґрунтовані підстави припускати факт розчленування тіла загиблого з метою його приховування, «...увага слідства повинна бути зосереджена на ретельному до-

слідженні локалізованих зон житлового або господарського простору, функціонально придатних для подібних дій, зокрема ванних кімнат, надвірних споруд тощо» [4, с. 220].

У контексті можливого використання хімічних речовин для знищення трупа необхідно «виявлення та вилучення ємностей із кислотами або іншими потенційно токсичними субстанціями, з подальшим направленням їх на судово-хімічну експертизу» [4, с. 223].

Крім того, як зазначено в «Настільній книзі слідчого», під час розширеного огляду важливо застосовувати спеціальні криміналістичні засоби для виявлення слідів біологічного походження, зокрема «...слідів крові, волосся, кісткових фрагментів, які можуть бути ретельно приховані – під меблями, за плінтусами, у вентиляційних шахтах, тощо. Для цього застосовуються люмінол та ультрафіолетове освітлення» [4, с. 221].

Під час огляду об'єкта необхідно зважувати на негативні обставини, зокрема звертати увагу на відсутність грошових коштів, цінних речей, а також предметів матеріальної чи культурної цінності, які могли зникнути разом із потерпілим або у зв'язку з його зникненням. Зникнення таких об'єктів, попри відсутність явних ознак злочину чи причетності осіб з оточення потерпілого, може свідчити про приховану злочинну подію та виступати основою для формування обґрунтованих слідчих версій щодо місця вчинення правопорушення та потенційних фігурантів справи.

Окрім того, Булукуков О.Ю. наголошує: «У разі наявності обґрунтованих підстав припускати причетність осіб, які мешкають або мають доступ до приміщення, необхідним є проведення обшуку, основною метою якого є виявлення трупа, слідів злочину, знарядь вбивства, а також предметів, що можуть містити інформацію про обставини зникнення особи (листування, щоденники, фото- та відеоматеріали)» [5, с. 15–16]. Зазначене дозволяє не лише виявити приховані сліди злочину, але й значно деталізувати можливу мотивувальну складову та психологічний портрет суб'єкта злочинної діяльності.

Ще одним ключовим елементом розслідування вбивства з відсутності трупа є призначен-

ня та проведення комплексу судових експертиз, які мають на меті встановлення способу вчинення злочину, характеру заходів, спрямованих на приховування його наслідків, а також ідентифікацію осіб, причетних до протиправного діяння. Хоча переважна більшість експертиз проводиться вже після виявлення трупа, існує низка досліджень, доцільність яких виникає ще до моменту встановлення місцезнаходження тіла.

Зокрема, у ситуаціях, коли місце події встановлене, а особа потерпілого ще не ідентифікована, доцільним є призначення дактилоскопічної експертизи, яка дозволяє виявити та ідентифікувати папілярні узорі, залишені на місці події особою, що зникла.

У випадках, коли після зникнення особи від її імені надходять письмові повідомлення, такі як листи, записки або телеграми, доцільно призначити судово-почеркознавчу та судово-авторознавчу експертизу. Гончаренко В.Г. зазначає, що ці дослідження мають на меті «встановлення достовірності авторства тексту та підтвердження або спростування участі потерпілого в його створенні» [6, с. 64].

Окрему увагу варто приділити матеріалознавчій експертизі, яка виконує важливу функцію у встановленні фізико-хімічної природи виявлених мікрооб'єктів, а також у з'ясуванні механізму їх утворення й джерела походження.

У випадках виявлення вогнепальної зброї або її слідів, які можуть мати значення для розслідування, рекомендується проведення судово-балістичної експертизи. На думку Гончаренка В.Г., вона повинна дати відповідь на питання щодо «механізму виникнення слідів пострілу, ідентифікаційних ознак зброї, її технічної справності та придатності до стрільби», а у взаємозв'язку з іншими доказами ці дані можуть підтвердити факт застосування зброї конкретною особою або сприяти її розшуку [6, с. 134].

Коли в ході огляду чи обшуку виявляються сліди використання хімічних речовин, зокрема кислот, для знищення біологічного матеріалу, об'єкти повинні бути направлені на судово-хімічну експертизу. Як наголошує В.Г. Гончаренко, завданням такої експертизи є

«...встановлення можливості використання виявленої речовини для знищення людського тіла, а також виявлення залишків органічного походження у відповідних слідах» [6, с. 347]. Підкреслюємо, що у взаємозв'язку з результатами слідчих дій ці висновки дозволяють обґрунтовано судити про обраний спосіб приховування трупа.

У контексті встановлення місця вчинення злочину або приховування тіла є надзвичайно важливим експертне дослідження зразків ґрунту. Зокрема, йдеться про матеріал, який може бути виявлений на інструментах, одязі чи взутті підозрюваного. Окрім цього, з метою з'ясування причетності особи до злочину, до експертизи рекомендується передавати її особисті речі – одяг, взуття, предмети побуту тощо.

Не менш важливою в доказовому процесі є експертиза біологічних слідів, виявлених під час огляду місця події або обшуку. Йдеться про такі об'єкти, як сліди крові, волосся, кісткові уламки – вони підлягають генетичній експертизі з метою встановлення особи або з'ясування належності фрагментів одному біологічному індивіду.

За словами Гончаренка В.Г., генотипоскопічні (ДНК) дослідження, що базуються на аналізі унікального молекулярного коду людини, «...дозволяють встановити як особу потерпілого шляхом порівняння з ДНК близьких родичів, так і джерело походження мікрооб'єктів – таких як діатомові водорості чи елементи мікрофлори ротової порожнини...» [6, с. 198]. Завдяки високій чутливості методів ДНК-аналізу навіть мікроскопічні залишки можуть слугувати переконливими доказами у справах цієї категорії.

Таким чином, комплексне застосування спеціальних знань у вигляді різнопрофільних судових експертиз забезпечує можливість отримання доказової інформації, яка компенсує відсутність безпосереднього об'єкта злочину – тіла потерпілого, та слугує підґрунтям для обґрунтованого висунення і підтвердження слідчих версій.

Важливо зазначити, що специфіка розслідування вбивств за відсутності тіла полягає в необхідності одночасної перевірки як версії про вчинення умисного вбивства, так і альтернатив-

ної – про можливе перебування особи в живих та її самостійне зникнення, що зумовлює проведення розшукових заходів.

З метою ефективної реалізації заходів щодо встановлення місцезнаходження безвісти зниклої особи, орган досудового розслідування має обов'язок ініціювати широкий спектр процесуальних і оперативно-розшукових дій. Серед першочергових заходів є: «...підготовка та направлення інформаційно-довідкових запитів до територіальних підрозділів Національної поліції за місцем народження зниклої особи, а також до адміністративно-територіальних одиниць, у межах яких вона мешкала або підтримувала соціальні зв'язки» [7, с. 75]. Водночас рекомендується звернутися до закладів охорони здоров'я для перевірки можливого перебування особи на стаціонарному лікуванні. У випадках, коли існує припущення щодо ізоляції зниклого у зв'язку з вчиненням правопорушення, слід ініціювати витребування відповідної інформації в Міністерстві внутрішніх справ – зокрема, щодо затримання або арешту.

Особливий порядок розшукових дій застосовується до певних категорій зниклих. Так, у разі розшуку неповнолітніх осіб необхідно обов'язково скеровувати запити до закладів соціально-реабілітаційної допомоги дітям – таких як дитячі будинки, приймальники-розподільники, служби у справах дітей та інспекції з ювенальної юстиції. Якщо об'єктом розшуку є особа похилого віку або людина з інвалідністю, запити мають бути направлені до відповідних інтернатних закладів чи будинків для людей літнього віку.

Ефективним інструментом у процесі розшуку безвісти зниклої особи є публічне інформування населення через засоби масової інформації – друковані та електронні видання, теле-радіокомпанії, інтернет-платформи – шляхом розміщення повідомлень, що містять вичерпні ідентифікаційні характеристики особи, прикмети зовнішності, обставини та дату зникнення.

Паралельно з основними розшуковими заходами, важливим елементом розслідування є перевірка спеціалізованих обліків, зокрема карток невпізнаних трупів. Булуков О.Ю. наголошує на доцільності ініціювання такої пе-

ревірки, особливо у випадках, коли невпізнані тіла були виявлені після дати зникнення особи. На його думку, «...перевірка даних у картотеках невпізнаних трупів дозволяє встановити можливість відповідності знайдених тіл осіб до об'єкта розшуку» [7, с. 75].

Такий підхід відкриває можливість переходу до стадії ідентифікації трупа, а отже – до з'ясування обставин його смерті. Враховуючи це, проведення відповідної звірки є критично важливим не лише з точки зору встановлення особи загиблого, але й для побудови подальшої логіки розслідування.

Загалом, зазначені заходи формують єдиний логічний комплекс пошукових дій, спрямованих на реалізацію основної мети – встановлення місцезнаходження безвісти зниклої особи або, у разі її смерті, локалізацію тіла для подальшого проведення слідчих (розшукових) дій та судових експертиз.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що розслідування умисного вбивства за обставин відсутності трупа становить одну з найбільш ускладнених форм кримінального провадження, яка вимагає не лише високого рівня професійної підготовки осіб, уповноважених на здійснення досудового розслідування, але й інноваційного переосмислення криміналістичних методик і тактик. Відсутність *corpus delicti* як базового матеріального носія доказової інформації обумовлює необхідність трансформації традиційної парадигми доказування в бік пріоритетного використання сукупності непрямих, опосередкованих доказів, встановлених у ході комплексного застосування як процесуальних інструментів (оглядів, обшуків, допитів), так і спеціальних знань, реалізованих через призначення широкого спектра судових експертиз.

Особливої актуальності набуває інтеграція новітніх досягнень науки та техніки у процес доказування, зокрема залучення високочутливих методів біологічної, хімічної, фізико-технічної та генетичної експертизи, що дозволяють виявляти та ідентифікувати сліди злочину навіть за умов ретельного їх приховування. Водночас, розслідування таких злочинів вимагає надзвичайно обережного та диференційова-

ного підходу до формування версій, адже відсутність тіла не виключає альтернативного сценарію подій, зокрема добровільного зникнення особи.

Таким чином, методика розслідування вбивств за відсутності трупа повинна розглядатися як самостійна криміналістична категорія, яка вимагає міждисциплінарного наукового підходу, вдосконалення нормативно-правової бази, а також безперервної адаптації до нових викликів, породжених розвитком кримінального середовища та технічного прогресу. Реалізація системного комплексу пошукових і слідчих дій у їх єдності становить основу для досягнення головної мети – встановлення істини у справі, притягнення винних до кримінальної відповідальності та захисту прав і свобод осіб, які постраждали від злочину.

Література

1. Борисенко І.В., Булулуков О.Ю. Особливості прийняття тактичних рішень при розслідуванні окремих видів убивств. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. Т. 20. С. 45–61. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2019.03>.
2. Біленчук П. Криміналістичне дослідження обвинуваченого. Київ: Українська академія внутрішніх справ, 1995. 128 с.
3. Бахін В.П., Волобуєва О.О. Взаємодія слідчого з фахівцями під час огляду місця події (збір інформації про особу, що скоїла злочин). Донецьк, 2005. 71 с.
4. Панов М.І., Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Настільна книга слідчого. 2-ге вид. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. С. 218–224.
5. Булулуков О.Ю. Методика розслідування вбивств при відсутності трупа: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 1997. 24 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13987/1/Bululukov_1997.pdf.
6. Гончаренко В.Г. Експертизи у судовій практиці. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 386 с.
7. Булулуков О.Ю. Типові слідчі версії по справі про убивство у зв'язку із зникненням особи потерпілого. *Актуальні питання вдосконалення законодавства і правозастосовної*

діяльності: тези доп. і наук. повідом. молодих вчених і здобувачів. Харків, 1996. С. 75–77. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13886/1/Bululukov_75-77.pdf

References

1. Borysenko I.V., Bululukov O.Yu. Osoblyvosti pryynyattya taktychnykh rishen pry rozsliduvanni okremykh vydiv ubyvstv. *Teoriya ta praktyka sudovoyi ekspertyzy i kryminalistyky*. 2020. T. 20. S. 45–61. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2019.03>.

2. Bilenchuk P. Kryminalistychne doslidzhennya obvynuvachenoho. Kyiv: Ukrayinska akademiya vnutrishnikh sprav, 1995. 128 s.

3. Bakhin V.P., Volobuyeva O.O. Vzayemodiya slidchoho z fakhivtsyamy pid chas ohlyadu mistysya podiyi (zbir informatsiyi pro osobu, shcho skoyila zlochyn). Donetsk, 2005. 71 s.

4. Panov M.I., Shepitko V.Yu., Konovalova V.O. Nastilna knyha slidchoho. 2-he vyd. Kyiv: Vyd. Dim «In Yure», 2007. S. 218–224.

5. Bululukov O.Yu. Metodyka rozsliduvannya vbyvstv pry vidsutnosti trupa: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Natsionalna yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 1997. 24 s. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13987/1/Bululukov_1997.pdf.

6. Honcharenko V.H. Ekspertyzy u sudoviy praktytsi. Kyiv: Yurinkom Inter, 2005. 386 s.

7. Bululukov O.Yu. Typovi slidchi versiyi po spravi pro ubyvstvo u zvyazku iz znyknennym osobu poterpiloho. *Aktualni pytannya vdoskonalennya zakonodavstva i pravozaostovnoyi diyalnosti*: tezy dop. i nauk. povidom. molodykh vchenykh i zdobuvachiv. Kharkiv, 1996. S. 75–77. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13886/1/Bululukov_75-77.pdf

Olena Bondarenko, Dariia Moroz

PECULIARITIES OF INVESTIGATING MURDERS IN THE ABSENCE OF A CORPSE

State University «Kyiv Aviation Institute»
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine
E-mails: ollenabond@ukr.net, 7915299@stud.kai.edu.ua

Objective: the purpose of this article is to explore the specifics, difficulties, as well as the methodology for establishing the fact of murder, the identity of the deceased and the circumstances of the criminal offense in the absence of the main source of evidence, namely the victim's corpse.

Therefore, the investigation of murders in the absence of a corpse is a particularly difficult task that requires high professional training of all participants in the investigative process, since without a body it is much more difficult to establish the fact of death, its causes, motives for the crime, the manner of its commission and the persons who may be involved. This, in turn, requires the development of effective methods for collecting and analyzing evidence, and the adaptation of existing investigative algorithms to conditions of uncertainty. Today, the relevance of this topic is due to both the growing number of cases of disappearances of persons with signs of violent death and the modern possibilities of concealing traces of an offense in the context of technological development. Criminals are increasingly resorting to measures that make it difficult to identify the bodies of the dead, hoping to avoid criminal liability. In such circumstances, law enforcement agencies need to have a clear algorithm of actions based on the analysis of circumstantial evidence, the latest methods of forensic science and forensic examination. The study and systematization of the peculiarities of investigating such proceedings are extremely important for improving the practice of pre-trial investigation, increasing the efficiency of investigative bodies and ensuring the principle of inevitability of punishment. **Research methods:** the following methods were used in the course of the work, namely: the historical and legal method, which analyzed the evolution of approaches to the investigation of such proceedings in different periods. It also includes the forensic method, namely the analysis of methods and tactics used by investigators when collecting evidence without a corpse. The sociological method is a survey or questionnaire of investigators, judges, and prosecutors to identify the difficulties and problems that arise during the investigation of such proceedings. **Results:** this article focuses on the problematic issues that arise in the course of investigating murders in the absence of a corpse. The shortcomings of the methodology of investigation of these offenses are considered. **Discussion:** the author analyzes the difficulties faced by officers in investigating murders without a victim's body, and draws attention to the use of non-standard approaches and in-depth analysis of circumstantial evidence. After all, investigators and prosecutors are forced to act in conditions of high evidentiary complexity in order to collect sufficient evidence to cast no doubt on the person's guilt. This requires not only in-depth knowledge of the law, but also a high level of professionalism, analytical skills and the use of modern forensic methods.

Key words: forensic methodology; homicide investigation; victim; corpse; evidence; operational and investigative measures.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2025